

~~D. X. 92.~~

U. 68 (4.)

~~H. F. u. 68.~~

Emb. 11. 2. 6

Table des Ouvrages contenus dans ce Volume.

1. Bazon. (J. A.) Eloge historique de l'université de Paris, latin, français, et avec des remarques
discours prononcé aux écoles de médecine le 11 8bre 1770.
2. Guerin. (F. M.) Mandatum ob recens natum Sereniss. Burgundiae Ducem.
3. Le Bel. (M. F.) Mandatum rectoris
4. Mandatum rectoris
5. Le Bel. (M. F.) Mandatum rectoris
6. id Mandatum rectoris
7. Hamelin. (P.) Mandatum rectoris.
8. id Mandatum rectoris
9. id Mandatum rectoris
10. Jacquin. (S.) Mandatum rectoris
11. id Mandatum rectoris
12. id Mandatum rectoris
13. Cogier. (F. M.) Mandatum rectoris ob dilatam Scholarum instaurationem.
14. Guerin. (F. M.) Mandatum rectoris
15. id Mandatum rectoris
16. id Mandatum rectoris
17. id Mandatum rectoris pro consecratione regis
18. Doussad. (Joan.) Panegyricus Ludovici magni obres hoc anno regni XLI praeclare gestas.
19. Broucher. (P.) Panegyricus Augustiss. Delphino dictus Lutetiae Parisiorum in collegio
Charomontano Ann. 1662.
20. Schoepflinius. (Jo. D.) Panegyricus Ludovico XY.
21. Crevier. (J. B. L.) Oratio in restitutam regis valetudinem habita in instauratione Scholarum
Collegio Dormano-Bellovac. 1744.
22. Le Roy. (Chr.) Divi caroli magni, regis Francorum et Occidentalium imperatoris laudatio

23. Geoffroy (J. B.) De amore Patriae oratio.

24. Petit (Ludov.) Oratio de iis quae ad eloquentiam, tum sacri, tum profani codices
conferunt, praesidiis habitae =

25. Hauvilliers (J.) Ludovico victori moderato oratio.

26. Manque

27. Geoffroy (J. B.) Ex bello quod anno proxime elapso gestum est, gerendi hoc anno belli
quale omen repeti possit Oratio.

28. De Palmeus Pœ Estampe iconologique en forme de Médaille, dont le type représente le
es fils Des intéressement dessinée et gravée par J. J. Pasquier avec la
description de cette estampe.

29. Leroy (Chr.) Quantum litteris debeat virtus oratio.

29bis id Quo potissimum in instituendis pueris sublevari possit magistrorum
labor. Oratio.

30. Geoffroy (J. B.) Augustis parentibus Delphino et Delphinae gratulatio.

31 Manque

32. Kaltor (Ant.) Oratio habita in instauratione Scholae collegii Dormano. Bellouaci.

33. Geoffroy (J. B.) Quo loco inter cives vir litteratus habendus sit oratio.

34. Le Beau (J. L.) De pace oratio gratulatoria.

35. Kaltor (Ant.) Oratio funebris Mariae Polonorum regis filiae, Gallorum reginae.

36. Xaupi (Joseph.) Discours latin prononcé par = officii auct à la procession du recteur de
l'université, dans l'Eglise de l'abbaye royale de St Antoine avec la
traduction

37. Lacquin (Et.) Discours prononcé le jour de la procession de l'université, à l'occasion
de la Profession de Madame Louise Marie de France (latin français)

38. Xaupi (Jos.) Compliment fait par = au nom de la compagnie à M^r de La Roche-
aymond au sujet de sa nomination à la chaire des bénéfices 1771.

38bis Guerin (P. N.) Mandatum rectoris. Praemium eloquentiae latinae

- 39 Mauduit (F) *Utrum Vulgo plebeciorum Liberos humanioribus litteris excoli oporteat Oratio.*
- 40 Nauvilliers (J.F) *Ludovico XV regi Galliarum dilectissimo Laudatio funebris*
- 41 *Ad Supremum Senatum gratulatio post reditum habita universitatis nomine*
42. Walter (Ant) *Oratio habita in instauratione Scholarum collegii Dormano-Pellovaci*

UNIVERSITÉS DE PARIS
BIBLIOTHÈQUE DE LA SORBONNE

13, RUE DE LA SORBONNE - 75257 PARIS CEDEX 05
TEL : 01 40 46 30 27 - FAX : 01 40 46 30 44

Inv.

SIGB

Sib11

SU

Cote

U 68 in-4

1153802502

²⁴
O R A T I O

DE IIS,

QUÆ AD ELOQUENTIAM,

TUM SACRI, TUM PROFANI CODICES CONFERUNT,

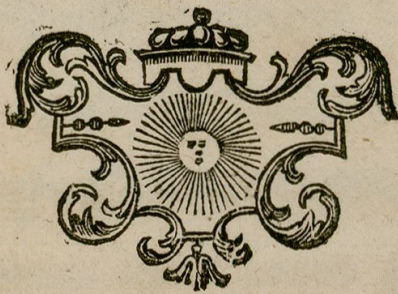
P R Æ S I D I I S,

Habita à LUDOVICO PETIT, Humanitatis
Professore, in Collegio Mazarinæo,

Die Martis vigesimâ-quintâ mensis Maii, an. Dom.

M. DCCXLV.

IN AULA MAZARINÆA.

P A R I S I I S,

Apud THIBOUST, REGIS, nec - non Academiae Parisiensis
Typographum, in Plateâ Cameracensi.

M. DCCXLV.

CUM PERMISSU ET APPROBATIONE.

ORATIO

DE

QUE AD ELOQUENTIAM

CONFERUNT

PRÆSIDII

Habita à Ludovico Petit, Humanista

Professore, in Collegio Regio

Die Martii viginti primo mensis Martii, an Domini

M. DCCLXXV

IN AULAM ARAURINAM

PARS II

Ad Theodorum Regium, nec non Archiepiscopum

Electorem Palatinum Rheni

M. DCCLXXV

COMMISSIO ET APPROPRIATIO

QUAMVIS non inutilem omninò futuram hanc nostram Orationem esse arbitrarer, cùm ad eam scribendam animum appuli; vix tamen id assecuturum esse me puto, ut non lævo tempore & scripta & in lucem edita fuisse videatur. Quòd enim anno superiore ipse suis exercitibus in Belgio præesse, & quæcunque ad belli rationem pertinerent, per se transigere decrevisset REX AUGUSTISSIMUS; quòd primo statim adventu non feliciùs Belgarum urbes, quàm ipsorum animos expugnasset; quòd maximis rerum asperitatibus etiam vitæ suæ discrimine superatis, honorificentissima de se judicia vel ab hostibus infensissimis expressisset, constan-temque apud omnes opinionem fecisset altæ cujusdam invictæque mentis, sic omnia laudes ipsius occupaverant, ut Orationi, quæ aliò colli-nearet, loci quidquam superesse nemo crederet.

Sic tamen cogitaveram ipse mecum, his tanti REGIS virtutibus si non benè & sapienter, ma-
a ij

turè quidem & studiosè certè collaudatis , posse me , interea dum cum graviorem , tum splendidiorē Orationem grandiora ejus (tantam expectationem sui moverat) facta postularent , ad aliam si minùs dulcem atque jucundam , non tamen prorsùs ingratam atque intempestivam disputationem , mentem stilumque traducere. Sed illa ipsa procella , quæ statim hæc ineunte æstate , præsentē , moderante , novos spiritus afflante ipso REGE Campis Fontenæis exultantem ac præfidentem sibi Anglorum aciem confudit ac dissipavit , nec jam per intervalla , sed continuo & uno veluti turbine Belgium involvit , me quoque vigilantem , curantem , festinantem licet oppressit , & coëgit denique excusare publicè id , quod eram in publica commoda commentatus.

Sunt hæc magna quidem , quæ mihi tùm de literis concionanti officere videbantur ; majora verò nunc obstant eandem Orationem in lucem edenti , quæ sunt huic adjuncta victoriæ : facilitas ea nimirum , quâ cum suis socium magis imperii , quàm imperantem agens LUDOVIC-

CUS , quidquid fecit , iis fecit auctoribus , per quos toto latè Belgio sua fulmina circumegit , terribiles inter circumstrepentium undique armorum tumultus , atque adeò se & charissimum sibi cùm lege naturæ , tùm virtutum maximarum similitudine FILIUM urgente fortunâ , admirabilis ejusdem fortissimi REGIS constantia , in primo victoriarum æstu modestia singularis , summa in hostem jacentem lenitas , in optimo eodemque perpetuo rerum statu studium pacis incredibile , & quâ parte cupit ipse maximè cognosci , & est etiam maximè cognitus , ea suavitas humanitatis , quæ , quamcunque victor ingressus urbem est , in hâc non plausus tantùm atque clamores , & quæcunque alia lætitiâ effusam vulgi significant , excitavit , sed sincerum quendam nec à se ipso dissentientem , qui quidem uni virtuti conciliatur , amorem ingeneravit , & propè unam diversis civibus animam indidit.

Hæc & alia , quæ licet nondum in clarissimâ luce posita , tamen quispiam de mitissimo justissimoque REGE suspicari facile potuisset , dum

*Regum suorum studiosissima gens foris , domi , in circulis , in congressionibus familiarium agitare amat unicè , nihil non indè sibi boni præsa-
giens , quis oculis auribusque hominum offerre quidquam ausit , quod non in hanc rerum am-
plitudinem conveniat ? Itaque æterno obruissem silentio , quod mihi proferre tandem libuit , nisi causæ aliquid fuisset , cur ego fortassè minùs ineptus ac præposterus viderer. Jactantur vide-
licet isti quotidie sermones , qui scriptis etiam ad posteritatis memoriam consignantur , eam , quæ artes omnes infecit , stultitiam ac perversitatem , ad nostras quoque disciplinas pertinere , transla-
tumque sanum illum , quo tandiù floruit Acade- mia Parisiensis , dicendi morem ad exquisitioris sermonis elegantiam , imò nec retineri eam , quam non tam præclarum est habere , quàm tur-
pè non habere , dicendi latinè maturitatem.*

Fateor equidem , pudet hæc

Ovid. Metam.
lib. 1. V. 759.

Et dici potuisse , & non potuisse refelli.

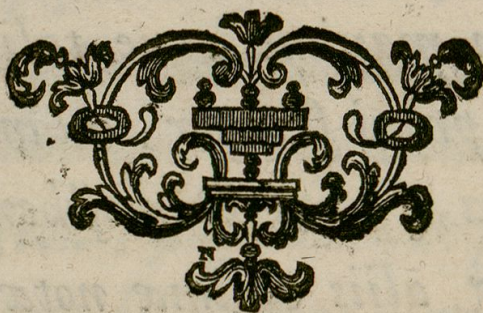
Quid si quos tangunt ejusmodi sermones , & quos nunc Oratores vocant , cùm res illi unde-

cunque excerptas, & nullo ordine, nullo momento ac judicio dispositas, nullis præterquam verbis durius translatis, assiduisque compellationibus, dicendi figuris distinctas proponunt, quid si illi, inquam, iis jam sapere videantur, qui doctorum atque intelligentium hominum famam obtinent, qui longè aliam ipsi dicendi viam secuti sunt, atque etiam, si res ferat, sequantur, an non perière nostræ disciplinæ? An non timendum maximè, ne talium magistrorum exemplo pravi semper, quàm recti docilior juventus nostra, spreto Demosthene, Cicerone, Sallustio, & aliis optimæ notæ Scriptoribus, spretis & iis, in quibus etiam nunc vestigia antiquæ eloquentiæ remanent, Petronii, Plinii, Pacati, Barclaii corruptum fractumque dicendi genus consecratura sit?

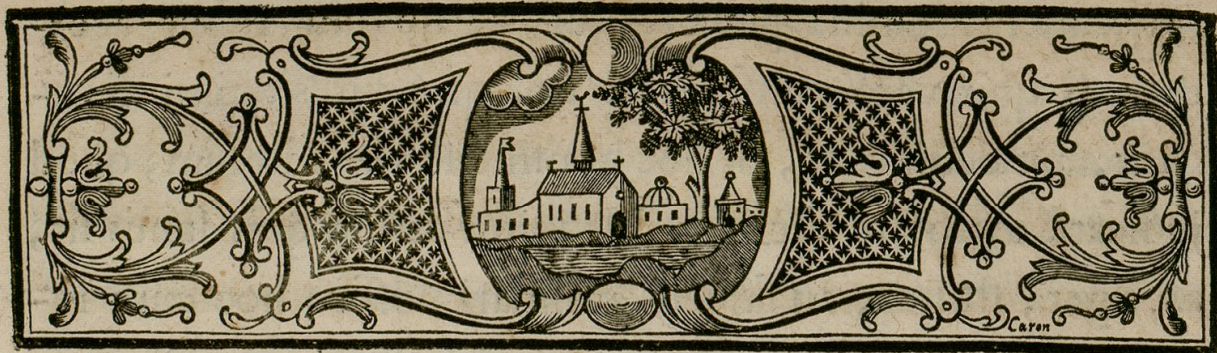
Admonebit autem hæc nostra Oratio, robustioris cujusdam animi, & excellentioris ingenii si qui sint (ut sunt quidem benè multi) ut huic nascenti, nec dum adultæ disciplinæ, seu potius licentiæ & scriptis, & scribendi præceptis, totis vi-

viiij

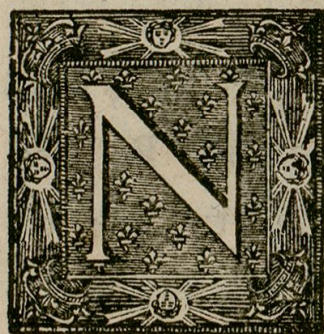
ribus obsistant, & quod ego pro mediocritate
hujus quantulæcunque in dicendo facultatis vo-
lui, ut ab his, quæ dixi, gravissimis stultitiæ
criminibus Academia nostra vindicaretur, id
illi cùm rectâ cogitandi ratione, tùm puro quasi
quodam & candido genere dicendi perficiant.

DE IIS,

DE IIS,
QUÆ AD ELOQUENTIAM,
TUM SACRI, TUM PROFANI CODICES CONFERUNT,
PRÆSIDIIS.
ORATIO.

ON omninò verum dictum illud est, seu rectè, seu perperàm quis sapiat, nihil eâ de re cum eo disputari oportere. Habent enim omnia maturitatem & perfectionem quandam suam, quam qui sensu, vel cogitatione percipit, sagax & intelligens existimator ille est; qui ultrà citràque percipit, huic cor non sapit, nec sapit palatus. Et verò quemadmodum benè robustum & valentem autumant illum esse Medici, qui solidis quibusdam, & undè spes bonæ corporis habitudinis affulget, potionibus aut cibis delectatur, valetudine autem & naturâ infirmiore, qui dapes negatas, & ex quibus sanguis vitiosus existit, appetit ac degustat; ita sani iudicii censemus eum esse, quem res juvant, undè

nova menti lumina præferuntur, ac novum robur accedit; si quis verò confectetur ea, quæ vires animi frangant, aut debilitent, in hoc homine statim idipsum, quod judicat, ægrotare dicimus. Ut igitur utrùm quis sanus sit, an æger, stultus, an sapiens æstimari possit, hoc scire solum necesse est, quo pabuli genere lætetur.

Non autem, ut eorum, quibus vesci debemus, genera gustu sentimus, ita quodnam sit incorruptum animi pabulum, mente percipimus. Imò veneno potiùs, quàm salubri & necessario victu sæpè recreamur. Ergò ubi desunt instrumenta naturæ, disciplinâ discutienda sunt ea, de quibus nobis minùs est exploratum. Sed quânam tandem disciplinâ? Profanorum-ne Scriptorum, quos tenet ignoratio veri, ducit error, rapit libido? Tales secuti duces tenebris iis, quæ nobis circumfusæ undique sunt, magis ac magis obruamur, emergamus nunquam. Relictâ igitur ad tempus istâ disciplinâ, quæ vulgò turbulentis erroribus implicatur, eam quæ, nos ad summam animi tranquillitatem simul & ad omne judicium veritatis (qui quidem est unus suavissimus pastus animorum) perducatur, amplectamur. Hoc est, eos libros evolvamus, quos edidit Auctor ipse naturæ, in quibus bonum à malo, rectum à pravo, rem à specie discernere in primis docebitur. Quod erit initium & quasi fundamentum ejus sapientiæ, quam quærimus.

Verùm cum sit homini duplex ingenerata cupiditas, altera disceptandæ & cognoscendæ veritatis, altera ejusdem

quàm optimâ dicendi formâ dilucidandæ, traditaque hujusmodi disciplina fuerit à profanis Scriptoribus, hi legendi etiam atque ediscendi maximè sunt, ut quemadmodum judicium est non veri tantùm, sed ejusdem pulchri & boni; ita existat quiddam in verborum delectu, quo culta, splendida, venusta sint omnia. Non quòd non aliquandò Scriptores Sacri rebus optimis optimam elocutionem subjungant, & vel profanos hâc parte superent: non quòd etiam profani semper à vero aberrant, & solâ elocutione valeant; sed quòd illi ornamenta dicendi plerumque neglexerint, horum exquisita sit in faciendâ poliendâque oratione doctrina, & singularis industria.

Proindè accedat ad Sacrorum Codicum lectionem lectio profanorum. Dabunt illi quidem rectè sentire, & ad omnia quodammodo sapere, & hæc prima orationis nostræ Pars erit: hi dabunt benè dicere, & quæ jam rebus bona sunt, meliora verbis reddere, & erit Pars altera.

Argumentum sanè humanitate ac benignitate vestrâ non indignum, AUDITORES, ut potè cum hujus nostri muneris & officii proprium sit, neque etiam à communi utilitate alienum. Attamen dum nihil aliud, quàm recens partam victoriam nostra cogitat loquiturque Gallia; dum hæc suo REGI gratulatur non ea modò genera virtutum, quæ longo tempore intermissa jam apud nos exoleverant, sed nova etiam & quæ vix nostris in historiis reperiuntur; dum miratur & obstupescit, quàm ILLE impavidè ad hostem, non impari animo sequente unico FILIO, provolet, Angli-

que furentis, & jamjam vanâ spe exultantis impetum retundat; dum ILLUM hæc urbium Princeps splendidissimis iisdemque verissimis ad cœlum undique laudibus extollit, & quem plausu excipere nondum potest, absentem cogitatione complectitur, sentio ego, AUDITORES, quantò æquioribus animis audiretur is, qui ad Primogenitam Regum nostrorum Filiam hæc tanta REGIS AUGUSTISSIMI decora dicendo exornaret, gratissimæque illas, quas suprâ dixi, cogitationes vocesque oratione revocaret. Nec deerunt videlicet in istâ doctissimorum hominum frequentia, qui has partes in se recipiant, & summâ cum laude sustineant: mihi quem alia meditantem ad vos quàm lætus, tam improvisus nuncius occupavit, satis sit pro his temporis angustiis voluisse videri, ac protinùs hoc opus qualecumque nostrum AMPLISSIMO RECTORI egregio quidem artifice, necnon sapientissimo alieni artificii existimatori, virisque omni doctrinæ ac sapientiæ laude conspicuis approbasse.

P R I M A P A R S.

DIcebat olim eloquentiæ Romanæ parens Tullius, * si * *Tusc. lib. 3.*
c. 2.
tales nos natura genuisset, ut eam ipsam intueri ac
perspicere, eâdemque optimâ duce cursum vitæ conficere
possemus, haud fore sanè, quod quisquam rationem, ac
doctrinam requireret. Nihil etiam præcipere majori stu-
dio solent quarumlibet artium magistri, quàm ut in
omni re naturam intueamur. Quod cùm ad omnia, tùm
maximè ad benè dicendum rectèque judicandum necessa-
rium est. Verum quid hoc est, quod agitari quotidie vi-
demus, quod frustra quæsitum ab ipso Tullio atque ab
aliis est, nec habet ferè quidquam, quod definitum sit aut
certum, naturam intueri?

Naturam intueri dicitur is, qui res planè quales, & quan-
tæ sint, videt, nec iis errore, aut libidine impulsus affin-
git quidquam, aut detrahit, quo majores minoresve fa-
ciat, quàm fert earundem natura, nostraque ratio, in
quâ quidem ratione, velut in speculo illud ipsum, quod
unaquæque per se res est, cernimus. Seu quod idem est,
naturam intuetur, qui talem perspicit, qualis & cujusmo-
di est, simplex, sincera, splendida per sese, cùm ea non
adhibet speciem, ac pompam sui dissimilem, quâ ruinas
fulciat suas; cùm opinionum variarum pravitate libera-
mens hominum, singula, ut sunt, non, ut dicuntur, æsti-
mat, nec vanis iis insignibus & ornamentis decipitur,

quæ, ut naturæ formam adjuvent, seu potius præter rerum ordinem monstri simile quiddam excudant, stulti homines excogitant.

Sed cum vulgò etiam magis intelligatur, quàm latè pateat, quàm quò pertineat ista cognitio contemplatioque naturæ, in quâ posita vera sapientia est, ne per informem & confusam rerum sylvam quandam errare & vagari, nec quidquam illuminare hæc nostra videatur oratio, sic breviter concludendam eam rem esse arbitramur, ut dicamus, naturam illum intueri, qui videt in rerum naturâ, quæ videnda potissimum sunt bono cuilibet sapientique viro; qui de Deo, de homine, de virtute rectè sentit; qui videt ac sentit in omni re, quod nimium est, aut parum; nec videt ac sentit modò, sed quod ad honestatem pertinet, probat, laudat, fovet, amplectitur; si quid minus rectum honestumque sit, arguit, repudiat, odit ac detestatur. Hoc est, ni fallor, intueri ac perspicere naturam. Neque ego vereor, AUDITORES, ne ultrà quàm probabile est, procurrissè videar, de his si dixero, solos sapere, cæteros umbrarum vagari modo. Verum est enim quod in hac exordiendâ oratione diximus, ea bona, aut mala habenda esse tùm animi, tùm corporis alimenta, quæ utrique prodesse, nocere-ve possent. Unde quò quis melius pejus-ve, quod inerit unicuique rei virtutis aut vitii, deprehendet, idque quò majori aut minori vel amore, vel odio prosequetur, hoc plus ille, minus-ve sapiet.

Nùm verò illi sapiunt, nùm illi naturam intuentur, qui numen præstantissimæ mentis non suis tantùm spoliant ornamentis, sed fictis etiam conquisitisque vitiis deformant; qui addunt in homine, quod vitio est, demunt quod laudi datur; qui virtutem pingunt lineamentis duntaxat extremis, aut earum, quibus ipsi imbuuntur, cupiditatum coloribus oblinunt? Naturam intuentur, qui Deum flagitiorum, non virtutis auctorem agnoscunt, illumque ad suam ipsi libidinem fingunt & accommodant, modò inertissimæ segnitix & curantem omninò nihil; modò fastidii delicatissimi, & providentem rerum duntaxat maximarum, minora negligentem; modò naturæ & necessitati subditum? Naturam intuentur, qui hominem hâc immortali, quam sortitus est, mente, cujus, & quantæ sit dignitatis, & quonam sit ille gradu collocandus, ignorantes, nunc omni libidine solutum suprâ fines humanæ naturæ extollunt, atque ipsi Deo virtute simillimum efficiunt, nunc eundem rationis expertem ad infima quæque universo interitu detrudunt? Naturam denique intuentur, qui virtutis & vitii fines vix discernunt, qui justitiæ primum munus esse putant, ut ne cui quis noceat, nisi laceffit injuriâ, qui pro verâ ac solidâ laude vacuum & inanem laudis imaginem suscipiunt, & quam ipsi vulgò jactare atque ostentare amant, humanitatem, sic illam omnem interdùm exuunt, ut ne eâ quidem, quæ privato homini debeatur, reverentiâ, terrarum Dominos excipiant.

Atqui tales extitisse profanos testantur, qui vel maximam apud eos speciem doctrinæ sapientiæque præ se tulerunt. Qui cum ad nullam normam saperent, nec haberent, quò sensa, facta, dicta sua referrent, quod rebus inerat boni, admixtis vitiis atque erroribus suis sæpissimè corrumpebant.

Vestram fidem, AUDITORES! Quisnam ille Deus, in cuius honorem furere, atque insanire licet, aut à quo non pendet, ut pii & boni simus? Quis homo ille hinc ad ipsam Dei præstantiam evectus; indè ad pecudum ferarumque conditionem depressus? Quænam ea iustitia, quæ non habet cæteras, ex quibus ipsa perlucet, virtutes, pietatem, bonitatem, liberalitatem, caritatem? Quænam ea gloria, quæ inflat ad intolerabilem superbiam animos, nec est rectè factorum comes?

Nisi verò existimatis, sapientius aliquid futurum in iis, quos isti sanctos appellant, quòd quasi divino spiritu afflati esse videantur. Poëtas dico. Ad hos quidem primùm pervenère, qui deducti ex eo, quod diximus, sapientiæ flumine, fusique per gentes rivuli fuerant. Sed ô miseros illos, qui hujus tanti doni ac muneris conscii sibimetipsi non fuerint, aut si fuerint, nihilominus naturam & veritatem, cuius magistri esse debuerant, cum oratione, tum vitâ & moribus perfregerunt! Quid enim aliud agit, qui cum præter spem retrò volvi fortunam, & in optimâ causâ civium conditionem miserrimam esse videat, Deos, quorum rationem in agendo capere nequit humana mens,

verbis

verbis ferocioribus increpat, iisque * *victricem causam*, * Luc. Phars. lib. 1. v. 128.
victram homini placuisse contendit? Quid qui insignem
pietate virum, quem Regibus omnibus ad imitationem
 propositum esse cupiebat, inducit præsentium voluptatum
 illecebris delinitum, & * *conjugi fidem datam abrumpen-* * Virg. Æneid. lib. 4. v. 330.
tem, non eo saltem, quo potest modo, verbis castigat?
 Quid qui * *castum esse decere & pium Poëtam ipsum, versicu-* * Catul. Epig. 17.
los nihil necesse esse scribit impudentissimè, impudentiùsque
 ibidem parem verbis vitam agere se profitetur, nec iis
 rebus, quibus chartæ si possent, erubescerent, ipse eru-
 bescit? Oro vos, AUDITORES, hoc est disceptare &
 cognoscere veritatem, an eam labefactare ac rescindere?
 Anne in sapientem cadunt istæ libidines, atque iracundiæ?
 Anne homini concessæ sunt artes atque disciplinæ, ut
 mores corrumpantur, an ut maximarum exempla virtu-
 tum posteris tradantur? Hanc verò disciplinam vindicare
 illi sibi jure possunt, in quibus nihil aptum & cohærens,
 sed soluta, sed vaga & ad licentiam effusa sunt omnia; qui
 toto non orationis modò, sed vitæ etiam ordine discon-
 veniunt; apud quos denique nihil, nisi umbram supremi
 numinis, simulacrum humanæ dignitatis, larvam virtutis
 invenire est? Doleant nunc antiqua mirantes, & id, quod
 scriptum de gloriâ Cicero, de virtute Brutus reliquit,
 nusquam exstare miserè conquerantur. Non equidem, quod
 uterque veræ & solidæ laudis videlicet imperitus adumbra-
 vit magis, quàm expressit, oportere censeam tantoperè
 desiderari.

Scilicet ut puris placidisque in undis, non in turbidis agitatisque renidet imago rerum, ita suum in pace & silentio locum obtinet veritas; nec illam ii, quorum effusa in omni intemperantiâ libidines animum depravârunt, gustare magis possunt, quàm sapore ullo capi & delectari, quibus est exsurdatus immodico cibo potuve palatus. Pax autem illa, illa moderatio, quâ propiores ipsi sumus inveniendæ veritati, ubinam investiganda potiùs, quàm in iis, qui divinitus inspirati sunt libris, qui si purum, integrum, incorruptum, qualis factus ab ipso Deo est, animum non servant omninò, nec planè liquidam menti lucem aperiunt, rerum certè plurimarum, in quibus nati, educati, docti profani fuerant, pravitatem emendant?

Hic quàm sancta veritatis disciplina! AUDITORES! Jam non ad similitudinem imbecillitatis humanæ traductus Deus est, fato, cujus vanum nomen ipsum, obediens, eorum quæcunque eveniunt contemplator otiosus, aut negligens, qui additas Religioni voluptates admittat, cujus vim & rationem stolidè feroces homunculi certis limitibus definiant, vel redarguant; sed præsens ac præpotens, sed intentus ad omnia, sed augustus & sanctus, sed ut bonorum omnium parens optimus, ita malorum vindex acerrimus; quo dicente & mandante facta creataque sunt omnia; qui dat ipse naturæ viam quam sequatur; ad cuius nutum cœlum, & terræ vim suam obtinent ac dimittunt; ad cuius magnificentiam est instar guttæ cujusdam ad Oceanum hæc rerum universitas; qui majes-

tatem suam solvi non putat, si vel * *capillos capitis nostri* * *Luc. 12.*
*numeret, si * det ipse jumentis escam ipsorum, & pullis corvorum* *v. 7.*
invocantibus eum; quem non placatum nisi pietas efficit & ** Psalm. 146.*
v. 2.
 sanctitas; qui denique pari benignitate hominum generi
 consulit, adeoque, seu benè, seu malè res cesserint, co-
 lendus à nobis pariter & amandus.

Jam non homo est sic hospes in terris, ut & divinam,
 & suam ipsius naturam ignoret; nunc fortis ad omnia,
 nunc iners atque imbecillus; jam beatus ex sese, tùm
 miser & afflictus; sed quem ipse opifex naturæ ad sui
 contemplationem erigit; quem docet iis codicibus, quos
 suâ manu scripsit, quamvis peccati labe depressus fuerit,
 quamvis ab auctore suo distet eo, quod ne cogitatione
 quidem metiri quisquam possit intervallo, factum tamen
 illum ad ipsius imaginem Dei ac * *regeneratum in hære-* * *Petr. Epist.*
ditatem incorruptibilem fuisse; *i. v. 4.* illum nihil non efficere
 posse Deo juvante; proinde omnia præ Deo humana
 spernenda; quæ ad rationem ac veritatem revocantur,
 nec mutari magis possunt, quàm ipsamet ratio & veritas,
 his velut cognatis animo pabulis pascendum, delectan-
 dum, perfruendum; quæ autem ex libidine, non ex vero
 æstimantur, mutatisque sæculis ac regionibus mutantur,
 hæc tanquam pestifera ac nocentia auribus respuenda,
 fugienda oculis, animo aspernanda; nihil magnum re-
 bus inesse præter justitiam & veritatem; nihil iis quæ
 sentimus, ac cogitamus præter amorem illarum virtutum.

Jam non est virtus quædam manca atque imperfecta,

hausta de fæce disciplinarum insanientium , vanâque illâ & futili laudis & gloriæ mercede , quâ fruentem licet esse miserrimum , contenta , sed integra , atque omnibus suis numeris & partibus absoluta , quæ quidem à fonte veritatis & sapientiæ derivata , nec alium finem , quàm illum ipsum fontem habitura , verè hominem & facere , & servare beatum potest.

Quid quod sanctissimis sacrorum codicum præceptis imbutus hanc ipsam virtutem , quamvis obscuram & latentem è tenebris eruit ; vitium quamvis honestam speciem præferens , integumentis evolvit suis : & pius vir à superstitioso , modestus ac verecundus ab humili & abjecto , cautus ab astuto , liberalis à prodigo , diligens rei familiaris custos à fordido , excelsus & erectus à superbo & contumaci quid differat , in ipso Dei judicio deprehendit , nec putat esse naturam , pravum & impotentem quendam animi motum , quo quasi morbo perturbata natura est , sed eum tantùm , qui rectus sit , & ratione temperatus ?

Eam denique vim habet sacrorum librorum lectio , ut cùm te ab hac rerum maximarum contemplatione ad ingenuas artes ac disciplinas retuleris , si non sis elegantior in dicendo , certè nihil ipse cogites , nihil scribas , aut legas , nisi honestum , rectum , laudabile , decorum : idem arguas , quod turpe & flagitiosum , aut si quid inanes inanum rerum cogitationes mentibus injiciat , quilibet & quovis ille tempore dixerit , scripserit , approbaverit.

Verùm, inquires, si sic ad naturam atque honestatem omnia referenda sint, nec esse possit vanitati conjuncta sapientia, protinùs Homerum, Platonem, Livium, Ciceronem, aliosque politioris literaturæ principes, utpotè qui multa secùs, ac dignum ipso Deo sit, multa humanitati virtutique contraria protulerint, sapientiâ caruisse dicendum est. Quis autem audeat, tales ac tantos viros nihil sapere, dicere? Is quidem, cùm nihil adversùs eos proficiat, tùm insignem quandam erroris & inscitix notam inurat sibi.

Absit, AUDITORES, ut ego quidquam detractum velim iis hominibus, quorum scriptis immortalibus immortalis, ut ita dicam, gloria debetur, quosque in alterâ hujusce orationis parte si non eximiis, at quàm maximis potero, laudibus exornabo. Finxerat hos quidem ipsa natura ad omnem disputandi, loquendi, dicendi, ornandi rationem magnos homines & excelsos. Quamnam orationis speciem ira, metus, voluptas, admiratio, dolor, indignatio postulet, sciunt, nec fustum & æquabile, lene ac summissum, sententiis argutum & similitudinibus frequens dicendi genus usurpant, cùm pressum & fluctuans, acre & contentum, grave & incomptum usurpandum est. Sunt etiam scripta apud illos de Deo, de homine, de virtute multa præclarè. Quâ in re naturam & veritatem illos intrueri, & per quam sapere, quis enim verò nisi ipse desipiet, inficias ibit? Sed illa ipsa scribendi dicendique laus, quæ abundat quidem ingenio & doctrinâ, quàm sæpè consilio

& ratione careat, quot & quantis vitiis obteratur, adeoque mentem obtundat, non acuat, animum corrumpat, non alat, æstimare potuistis, AUDITORES, ex iis, quæ inter alia plurima notavi, vèteris insipientiæ vestigiis.

Neque si ad rationem revocari queant, ita esse negent ipsimet profani, apud quos eloquentia nihil aliud erat, quàm copiosè loquens sapientia; qui rectè judicare & benè vivere uno eodemque sapientiæ nomine designabant, nec sine maximo rerum detrimento mentis virtutem ab orationis virtute divelli posse existimabant.

Superest id, quod ut nihil proficit ad virtutem, ita licentiæ minimè favet. Qui sapiet, nihil etiam, nisi si fortè animus erit à nimiâ contentione relaxandus, de istâ exili & jejunâ scriptione appetet sibi, quæ illum æquè siccum & inanem destituat.

Jam quid ego igitur ex propositis colligo? ut mentes, oculos, manus à profanis abstineamus, eò quòd isti si non omnes prorsus mali sint, at plurimâ ex parte mendosi? Nihil abest à me longius eâ cogitatione, ut libros omnes exceptis iis, quos ego majorem in modum commendavi, rejiciendos esse velim. Quid enim essent continuò monumenta temporum, hominum, rerum gestarum? Quid artes ac disciplinæ, quas sine doctore & interprete percipere nemo potest? Profanos legamus, sed ita ex istis rivulis hauriamus, fontes ut ipsi nostros haud negligamus. Profanos legamus, sed earum artium, in quibus tanto cum honore versati sunt, semitas ità persequa-

mur, ut non istis, quibus ad eas perficiendas lux defuit, tanquam certis fidisque ducibus utamur; verum ab iis potius caveamus, quippe qui suametipsi sapientiâ decepti decipere facile possint.

Quanquam hac etiam adhibitâ cautione, non id unquam assequemur, quod desideramus, ut stultitiæ stirpes ac fibras omnes evellamus, nostrumque de rebus unum semper idemque sit iudicium. Verum cum provisa & explorata quædam à nobis initio fuerint, erimus saltem minùs in iudicando leves ac perversi. Quod unum sperare nostra mortalitas potest.

Nunc autem illa veritas, quæ gemmæ similis est, ut magis enitescat, quid literæ profanæ conferant, & quantum id, quod nobis inest, forte quidem ac generosum, sed rude & inchoatum, subagreste ac turbidum ad quandam excellentiam informant, perficiant, illustrent, vestrum erit iudicium, AUDITORES, dum alteram huiusce orationis nostræ partem absolvam.

S E C U N D A P A R S.

SI forent homines vacui purique ab omni vitio & libidine, non esset tantâ cum arte atque industriâ limanda veritas. Pulchra illa per sese & formosa prodiret simul & amaretur. Omnes autem invasit morbus ille animi, ut nihil fermè admittant, nisi quod ipsis blandè per aures instillatur. Undè veritas frustrâ clarissimis argumentis signisque illucescet, nisi motus animorum certâ verborum vi & copiâ, certis dicendi luminibus excitantur. Spirabit frustrâ illa quidlibet grande & magnificentum, nisi verba grandia quædam sequentur, & magnifica. Offendet eadem quamvis recta & venusta, si nudam se atque inornatam exhibuerit: peregrinum aliquem sibi colorem adsciscat, necesse est, qui placeat, eamque amabiliorem vel ipsis sapientibus efficiat. Sit illa etiam in simplicitate suâ composita diligenter, si honestè quòvis ingredi voluerit, non aspectu horrido & agresti: vestitus adsit non insignis quidem, & arte nimîâ laboratus, sed quo, si minùs compta & locuples fuerit, non inelegans tamen atque illiberalis. Uno verbo dubites, utrùm illa suam explicari, an celari malit elegantiam.

Hoc autem in primis intellexêre veteres dicendi magistri, qui veritatem semel exploratam non tam protulêre, quàm isto protulêre modo. Itaque quos non legentium animis stimulos admovent, quos non ignes excitant

tant cùm gravissimæ illæ sententiæ ; quibus scripta sua illustrarunt (non enim , ut jam diximus , verbis solis valent) tùm verba illa , quibus potissimùm valent , copiosissima simul & splendidissima ! Jam si fœcunda materies ad ornatum extiterit , quàm res ad delectationem exactæ ! Quàm elaborata in suscipiendâ veritate sententiarum concinnitas ! Quàm artificiosa ipsius sermonis perpolitio ! Atque ubi ne minima quidem artis cultûs-ve suspicio est , quàm subtilis & acuta utriusque ratio , quæ ita existit ex rei naturâ , ut naturæ similis , hanc ipsam tamen exornet , nec majorem ulla dicendi pars laudem habeat !

Veteres minùs se commovent & exagitant , plus promovent , meliùsque & commodiùs consulunt : minùs promittunt , plus præstant : non vehementes habent repentinos impetus , qui brevi spatio interposito , animâque illicò velut interclusâ resideant ; sed longè prospiciunt , continentique & pleno incedunt gradu : non irruunt quidem ; sed non statim fracti concidunt : non huc & illuc passim vagantes admirabilia confectantur , & Orationi tanquam machinis ac tormentis applicant ; sed ea se scribentibus offerunt , & quod tibi jam cumulatum esse videbatur , in hoc locum augendi plurimum inveniunt. Quod adest , quod tritum & vulgare est , id tam propriè , tam longè à vulgo edisserunt , ut novum appareat , quamvis notum ac pervulgatum. Quæ non sunt in promptu , sic eruunt , ut eòdem respicere nemo potuisse

videatur, quin idem & sentiret, & diceret. Nec placet magis ipsa Jovis in concilio Deorum dicentis majestas, neque etiam scriptorum elegantissimorum ornatissimæ Orationes, quàm brutarum animantium inter se loquentium simplex natura, adeò in maximis cum dignitate, in minimis sine humilitate versantur.

Ecquis enim, AUDITORES, quid deceat, quid fortuna, quid honos, quid auctoritas, quid ætas, quid aut locus, aut tempus, quid aut auditor, aut eorum, qui dicunt, ratio postulet, sapientiùs æstimavit? Apud quos non modò non loquuntur, quæ ne cogitare quidem debuerunt ii, quos aliter vixisse comperimus, nec molli & fractâ oratione lasciviunt, qui invicto animi robore fuisse dicuntur; sed iidem etiam aliter aliâ fortunâ, aliâ ætate, alio loco, alio tempore loquuntur. Plena fiduciæ, plena animi, plena spiritûs Annibalis verba sunt ad Ticinum: verecunda ejusdem, & multis jam acceptis cladibus ad dissidentiam eruditi hominis, ad Zamam oratio.

Quid quòd illi sciverint præcipuè (quod neutiquam vulgatæ laudis est) quid esset, non ineptire; in omnibus rebus viderint, quatenùs; senserint, quid esset satis; maluerint etiam interdum quiddam tollere, quod facundissimè dici placereque posset, quàm aliquid relinquere, quod vel solam suspicionem afferret offensionis, silentio propè admirabiliore, quàm sermone?

Nempè quemadmodum orbis viri principes fortunâ suâ cuncta metientes, ingenuo liberoque fastidio præte-

reunt, quod alii communiter obstupeſcunt; ſic illi penè immenſis ingenii ſui finibus rerum omnium vim & naturam (eo tamen, quo diximus, fine & modo) complectentes, nihil niſi ad laudem aut vituperationem inſigne mirantur & exaggerant.

Atque etiam cùm omnia modo quodam temperant, tùm in ſententiis illuminandis, iis præſertim, quæ nimium acres & inſignitæ mentis aciem hebetare queant, quàm parci illi ſunt & caſtigati! Scitis, AUDITORES, ut ea, quæ eminent, non niſi longis uſurpent intervallis, & cùm rei vel atrocitas cogit, vel dignitas. Tùm verò eâ ſententiarum verborumque copiâ & varietate, mentem afficiunt, ſic illam agunt undique, ut qualemcumque ſpeciem in ſe comprehenſam habent, talem in te informatam ferant. Laudant? Hoc ita verè & propriè, hoc verbis tam gravibus ac ſplendidis, ut quos illi admirantur ac diligunt, hos tu non & ipſe ex ore eorum admirari ac diligere non poſſis. Adhuc in ſermone, imò in pectore omnium ſunt, qui deliciæ quondam humani generis extitère Trajani, Auguſti, Mæcenates. Vituperant? Ea conſeſtim vitia deſteſtaris, quibus irritati illi ſunt, tam acerbis & atrocibus dictis infectantur. Adhuc horret animus infauſta illa Dionyſii, Tarquinii, Verris, Antonii, Jugurthæ, Catilinæ nomina. Plorant? Ploras & ipſe, nec aliud interea cogitas, quàm veras abſtergere manu lacrymas, quas tibi quandoque excuſſit vel ficta & commentitia Regina fabula morientis. Rident? Senſus omnes una conſeſtim

occupat lætitia , sic scripta sua hilaritate conspergunt. Etiam nunc Aristophanis , Plauti , Terentii Comœdiis interesse te putas , scenamque avidis perlustrare oculis , & eorum , de quibus isti narrant , mores , sermones , vultus expressos rides. Cupiunt illi denique , metuunt , invident , desperant ? Ad quascumque te partes traducant , hos usque sequeris indefessus , cùm nunquam longiùs abripiant , nunquam audaciùs exultent , tumidiùs-ve assurgant , sed rectè semper , & in loco consistent.

Jam si quid exornationis , evidentia , brevitatis aut inopia causâ per similitudinem ab aliâ re transferant , ita molles & verecundæ , ita natæ ex rebus ipsis , & ad eum , quo positæ sunt , locum , eorum translationes , ut non jam hospites & peregrinas in alienum migrasse , sed cives atque indigenas in suo habitare domicilio diceres. His & aliis , quorum exempla supponere infinitum sit , veterum ubique efflorescit , nusquam redundat Oratio.

Unde autem sana illa & splendida eloquentia , AUDITORES , dum plurimi apud nos sanitatis splendoris-que istius gustum habent ferè nullum ? Dictum jam milies , nec iterari sæpiùs potest in hoc præsertim rerum omnium quasi flexu & inclinatione , ubi vix ipsæ literæ nostræ consistunt. Veteres , quam fortiti erant à naturâ præstantis ingenii vim , magnarum artium disciplinis instruebant , nunquam nisi meditati ad scribendum paratique veniebant : nostrorum plerique solis ingenii viribus præstari à se quidvis posse rati , doctrinæ studia respuunt , &

quotidiè de rebus non ante cogitatis consideratisque disputant. Modesti illi quidem, sed vehementes & copiosi, neglectâ gloriâ, quam hoc ipso cumulatiorem efficiunt, nihil aliud, quàm docere velle videntur, eaque excogitant, excogitata verbis reddunt ejusmodi, nihil ut utilius & jucundius esse possit: hi arrogantes, sed molles ac ficci eò se statim conferunt, ubi ventum quendam popularem inveniant, quo nulla major pestis jam labefactatis omnis generis artibus afferri potest; nihil nisi ad fastum exquirunt, cogitant, moliuntur, efficiunt; res absurdè contexunt, aut ingeniosè fictis ea verba subjiciunt, quorum uti ciborum malè conditorum satietas capit. Illi rebus occupantur, quæ etiam, postquam dicere desiêrunt, animis ac mentibus vigent adhuc & loquuntur: hi vires suas ineptè seduli consumunt in limato quodam dicendi artificio, quod aures prætervolat, atque ipsis tacentibus nullum ampliùs concentum efficit. Illi, quæ contendunt, firmant gravissimis, mentique duraturam & æquabilem tanquam Solis lucem afferentibus argumentis: hi sine offensione quidem, at sine nervis identidem jaciunt igniculos, sed statim, nisi excipiantur, extinguendos. Sensus illi demulcent, dum rem suis locupletant & cohonestant ornamentis: hi jejunitate frangunt, dum operosè pigmenta quærunt aliena & immodica. Illis denique pro variis rebus, locis, temporibus, personis variæ sunt quasi formæ figuræque dicendi, quæ Lectorem velut novis usque epulis alliciunt pascuntque: his vultus sem-

per idem, vox, oratio similis, quæ saturant animum, antequàm expleatur.

*Montag. liv.
chap. 25.

Apud quos tamen (nostros dico,) interdum accidit, (ait* comis & urbanus Scriptor quidam Gallicus) ut post tractum exilem & exsuccum ad extremam eandemque longam admodum molestamque viam se se collis offerat locuples quidem & ad nubes usque sublatus, sed dejectu tam præcipiti & abrupto, ut undè emerferis, non sine stupore quodam videas, nec illuc iterum demittere te quovis pretio velis. Item ne sua minùs compta, nec satis splendida videatur Oratio, flosculos etiam, quibus huic aliquam venustatem afferant, aucupantur; sed cùm hos omni ex parte delibent, cùm hoc sæpè longiùs ab itinere, & nullo delectu, quò nitidiores flosculi isti sunt, hoc planiùs arguitur nostrorum hominum stultitia, & à doctissimis quibusque deridetur. Iidem nec enucleatè, nec lepidè narrant. Aut insistant interiùs, & docent omninò nihil; aut longiùs excurrunt, & lassant aures singulis minutè exsequendis, fluminum illorum similes, quæ ingenti quodam immensoque alveo tenuem & exiguam aquæ vim vehunt. Uno semper quasi tenore fluunt, nec quidquam monendi delectandi ve gratiâ intermifcent, eoque siccum est atque obsoletum, quod in se salis habet & elegantiae plurimùm.

Frigida sunt & jejuna epitheta, quibus mirum in modum augere conantur ea, quæ nullam habent admirationem: minùs verecundæ sunt, nec unius ejusdemque ge-

neris imagines : comparationes sunt speciosæ magis , quàm accuratæ : auctæ plus æquo descriptiones , aut certè concinnæ magis , quàm probabiles : nimium sæpè depicti singulorum hominum mores , sensus , affectus , unde nitet fortasse , sed minùs cohæret Oratio : penè quolibet argumento institutæ , atque eadem longiùs productæ sive hominum , sive rerum comparationes : clausulæ ferè omnes acutulæ , & ad unguem , ut aiunt , exploratæ. Sed res non tam amplas , quàm vastas facit ea luxuria , sæpiùsque Oratorem transversum agunt atque excludunt ab instituto , quàm eò perducunt pueriles isti ægri animi ingeniique conatus. Testes vos appello , qui estis in veterum scriptis studiosè multumque versati. Num sic alta & exaggerata Platonis , Homeri , Demosthenis , Tullii , Sallustii , Flacci , Maronis Oratio ? Quique hodiè sacra vel forensi , strictæ aut solutæ Orationi dant operam , nùm hoc apparatu ac strepitu eloquentiæ laudem comparant , an splendore ac luce veritatis ?

Missis igitur recentiorum quorundam deliciis , quas non hîc sine exemplis effunderem , AUDITORES , si per tempus liceret , aut non mihi fixum statutumque animo fuisset , lædere neminem , missis , inquam , istis deliciis , quæ florere quidem ad ostentationem possunt , fruges largiri fructusque non possunt , austeram & solidam veterum suavitatem æmulemur. Sint illi nobis dicendi magistri , quippe qui verbis gravibus , nec inflatis , splendidis nec fucatis , subtilibus & incomptis , nec vilibus & obso-

letis antecellant. Sed traditam ab iis verborum vim & elegantiam ita accipiamus, ut eos ipsi nos in rebus emendemus, indèque copiosius quiddam exsistat & locupletius: ut quem olim finxere vates in aurum vertisse, quidquid corpore contigisset; vel quemadmodum & superiori & hac ætate nostrâ fecisse quosdam cum incredibili non popularium modò, verùm etiam totius orbis literarii gratulatione plausuque vidimus.

Arma sunt aliena quidem, quibus utuntur; sed quæ ita tractant, ictum ut arte & viribus adjuvent. Cæmenta & rudera sunt indigesta; sed quæ ita formant, ac suis quæque locis disponunt, ut indè nobilissimum exstet ædificium. Membra sunt disiecta; sed quæ sic coagmentant, ut non antè divulsa fuisse videantur. Panni sunt diversi; sed quorum tam subtilis & callida junctura est, ut ne filum quidem appareat. Flores sunt lectissimi, quibus sæpè nihil addunt de suo, nisi ut aptè inter se colligentur; sed qui rem, cui inhærent, distinguunt, non obruunt. Sic opes ingenii nostri, si quæ sint, veterum ingenium eliciat: sic ex iis colligamus, quod nostrum fiat, atque hos ita imitemur, ut imitanda etiam posteris exempla relinquamus.

Quæ tot ac tam excellentis ingenii viros variis sæculis peperit, effæta nondum est natura. Quæ sunt in communibus infixis sensibus, & ipsi pernoscamus. Videmus & quæ viderunt illi. Ac si quod præstitere, ut æternam sibi famam ingenio conderent, præstare non possumus, possumus puerorum

rorum animos, quos honestè genitos in spem Ecclesiæ
 Regnique dulcissimam educamus, ad veri judicium infor-
 mare, quâ parte maximè nostra floruit Academia, nec
 obscuram vel paucis ante mensibus habuit non imperiti
 quidem rerum æstimatoris, sed rectissimis etiam studiis,
 suprâ quàm fert ætas, eruditi SERENISSIMI DELPHINI
 benevolentia erga se significationem. Hos, inquam, pue-
 ros ad verum informare possumus docendo naturam, quo-
 modo ipsis perspicienda sit, atque inculcando, nihil pul-
 chrum esse, nisi verum idem & bonum; pravas proindè
 ineptas, absurdas esse, quamvis acutas, quamvis concinnas
 dulcesque sententias, si non sint eadem veritati virtutique
 consonæ; item verborum vel optimorum sonitum inanem,
 si ab eo, quo referri illa debent, abhorreant. Eosdem
 possumus, propositis veterum ac recentiorum modò cele-
 bratorum exemplis, & utrorumque mentibus sensibusque
 diligenter exploratis ac degustatis, ad sermonis elegantiam
 & urbanitatem erudire. Nec præsentis ævi solùm, sed
 venturi etiam honori atque utilitati consulere maximè
 possumus, hos usque & usque admonendo, quàm Ecclesiæ
 quondam Regnique rationibus utiles, quàm in hacce com-
 muni hominum societate commodi & patientes, quàm
 in implendis omnibus cùm civilis, tùm Christianæ vitæ
 officiis diligentes ac religiosi, quàm denique in omni libe-
 rali doctrinâ politi & sapientes sint futuri, si tritam
 hanc sapientiæ viam secuti fuerint; sin autem velut im-
 mensam & salebris horridam refugerint, aliòque inge-

nium animumque detorserint, quàm crebrò futurum, ut illos stultitiæ suæ pigeat pudeatque, cùm earum rerum, quas tenere manu & explicare se posse crederent, complicatam, incertam, penè dixi, nullam sibi notionem esse cognorint, se seque casu magis, quàm ratione aliquâ & benè dicere & rectè judicare deprehenderint.

D I X I.

CUM PERMISSU. Die octavâ mensis Novembris, anno Domini 1745.

FEYDEAU DE MARVILLE.

Registré sur le Livre de la Cummunauté des Imprimeurs & Libraires de Paris, N° 3074, conformément aux Réglemens & notamment à l'Arrêt du Conseil du 16 Juillet 1745. A Paris le 16 Novembre 1745.

Signé, VINCENT, Syndic.